

Н. В. Харченко,

д. е. н., доцент, доцент кафедри громадського здоров'я з лікарсько-трудовою експертизою,
Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8668-1596>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.13.14

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ДЛЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

N. Kharchenko,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Public Health with Medical
and Labor Expertise, Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine

INCOME TAXATION FOR HEALTH CARE

Для країн, що знаходяться на всіх рівнях економічного розвитку, збільшення або перерозподіл державних фінансів для фінансування дій, пов'язаних із соціальними детермінантами здоров'я — від розвитку дітей та освіти, через умови життя та праці до охорони здоров'я — має важливе значення для підвищення добробуту та справедливості щодо здоров'я.

Мета. Визначити значення адекватних фінансових ресурсів, які поступово одержуються, пропорційно інвестуються в соціальні детермінанти здоров'я і справедливо розподіляються між групами населення та регіонами. Завданням є вирішення проблеми величезної глобальної нерівності в галузі охорони здоров'я враховуючи різкі обмеження внутрішнього фінансування в країнах з низькими доходами, офіційні фінансові потоки у формі допомоги та полегшення тягря заборгованості.

Методологічно використаний системний підхід, структуризація, розглядається оподаткування, яке має бути зосереджено на прямих формах, таких як прибутковий податок чи податки на майно, а не на непрямих формах, таких як податки на торгівлю чи продаж.

Результати роботи: Справедливість щодо здоров'я залежить від адекватної пропозиції та доступу до матеріальних ресурсів та послуг; безпечні, що сприяють здоров'ю умови життя та праці; можливості навчання, роботи та відпочинку. Їхнє постачання та доступ до них, у свою чергу, вимагають державних інвестицій та адекватного рівня державного фінансування та/або регулювання ринків, де приватне забезпечення може бути ефективним та дієвим засобом рівного доступу. Все це передбачає необхідність більш широких і справедливих форм державного фінансування. Акцент на державному фінансуванні пов'язаний із важливістю суспільних благ для вжиття заходів щодо соціальних детермінант здоров'я, а також із важливістю державних інвестицій для охоплення всіх соціально-економічних груп. Послідовні національні дії щодо соціальних детермінант здоров'я та справедливості щодо здоров'я вимагають прийняття — та фінансування — "здоров'я увсіх стратегіях".

Основною вимогою збільшення державних доходів є наявність широкої податкової системи. Оподаткування має ґрунтуватися на платоспроможності, і багаті люди, великі землевласники та приватні компанії мають оподатковуватись відповідно. Урядам слід активно використовувати податково-бюджетну політику для скорочення нерівності у розподілі доходів та багатства.

Важливим елементом ефективної податкової системи є ефективне оподаткування транснаціональних корпорацій. Податкові канікули або податкові пільги для транснаціональних інвесторів у ЗЕП (зонах експортної переробки) щодо цього є контрпродуктивними.

Заходи боротьби з використанням офшорних фінансових центрів для обходу національних податкових режимів забезпечать ресурси для розвитку, принаймні, порівняні з тими, що надаються за рахунок нових податків.

Висновки: Податкова обсерваторія ЄС заявила, що уряди країн повинні відкрити новий фронт у міжнародній боротьбі з ухиленням від сплати податків, запровадивши глобальний мінімальний податок на мільярдерів, який міг би приносити 250 мільярдів доларів щороку.

For countries at all levels of economic development, increasing or reallocating public finances to finance actions related to the social determinants of health — from child development and education, through living and working conditions to health care — is essential. to improve well-being and health equity.

Goal. Determine the value of adequate financial resources that are gradually obtained, proportionally invested in the social determinants of health and equitably distributed among population groups and regions. The challenge is to address the huge global inequities in health care given the severe constraints on domestic financing in low-income countries, official financial flows in the form of aid and debt relief.

Methodologically, a systematic approach, structuring, considers taxation, which should focus on direct forms, such as income tax or property taxes, rather than indirect forms, such as trade or sales taxes.

Outcomes: Health equity depends on adequate supply and access to material resources and services; safe, health-promoting living and working conditions; opportunities for study, work and recreation. Their provision and access, in turn, require public investment and adequate levels of public funding and/or regulation of markets where private provision can be an effective and efficient means of equal access. All this presupposes the need for broader and fairer forms of state funding. The emphasis on public funding is linked to the importance of public goods for addressing the social determinants of health, as well as the importance of public investment to reach all socio-economic groups. Consistent national action on the social determinants of health and health equity requires adopting — and funding — 'health in all strategies'.

The main requirement for increasing state revenues is the presence of a broad tax system. Taxation should be based on ability to pay, and rich people, large landowners and private companies should be taxed accordingly. Governments should actively use fiscal policy to reduce inequality in the distribution of income and wealth.

An important element of an effective tax system is effective taxation of transnational corporations. Tax holidays or tax breaks for transnational investors in SEZs (Export Processing Zones) are counterproductive in this regard.

Measures to combat the use of offshore financial centers to circumvent national tax regimes will provide development resources at least comparable to those provided by new taxes.

Conclusions: The EU's tax watchdog said governments should open a new front in the international fight against tax evasion by introducing a global minimum tax on billionaires that could raise \$250 billion each year.

*Ключові слова: оподаткування, фінансування, справедливість, прямі податки, офшори.
Key words: taxation, financing, justice, direct taxes, offshore.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Для країн, що знаходяться на всіх рівнях економічного розвитку, збільшення або перерозподіл державних фінансів для фінансування дій, пов'язаних із со-

ціальними детермінантами здоров'я — від розвитку дітей та освіти, через умови життя та праці до охорони здоров'я — має важливе значення для підвищення добробуту та справедливості щодо здоров'я.

Таблиця 1. Доходи державного бюджету за статтями доходів у 2024 р. (млн грн) на 1.05.2024

Статті доходів	Сума	%
Усього	845717,0	100,0%
Податкові надходження	523840,6	61,94%
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	192889,5	22,81%
Податок на доходи фізичних осіб	92941,5	10,99%
Податок на прибуток підприємств	99948,3	11,82%
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	16168,9	1,91%
Внутрішні податки на товари та послуги	297023,5	35,12%
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	25932,2	3,07%
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	30601,8	3,62%
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	92210,2	10,90%
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	148279,3	17,53%
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	16403,8	1,94%
Інші податки та збори	1354,9	0,16%
Неподаткові надходження	273550,2	32,35%
Доходи від власності та підприємницької діяльності	75005,7	8,87%
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності	4926,1	0,59%
Інші неподаткові надходження	25368,3	3,00%
Власні надходження бюджетних установ	168250,1	19,89%
Доходи від операцій з капіталом	42,3	0,00%
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	40270,6	4,76%
Цільові фонди	280,2	0,03%
Офіційні трансферти	7733,1	0,92%

Джерело: [3].

У будь-якій країні необхідно вирішувати проблему економічної нерівності, включаючи нерівність у державному фінансуванні, щоб досягти прогресу у забезпеченні справедливості щодо здоров'я. Універсальні державні послуги та інфраструктура відіграли життєво важливу роль в історичному розвитку сучасних багатих країн. Проте всередині країн, як і раніше, існує значна нерівність у фінансуванні державних послуг. Незалежно від того, чи йдеться про охорону здоров'я, транспортну інфраструктуру чи соціальний захист, ті соціальні групи та регіони з найбільшою потребою часто отримують пропорційно найменші державні інвестиції. Переважання перекоосу у державні інвестиції у міста відбивається у гірших показниках здоров'я та нижчому використанні послуг у сільській місцевості, особливо у країнах із низьким і середнім рівнем доходу [1].

За даними Національної служби здоров'я України про основні надходження та видатки у 2022 році загальне фінансування за рахунок коштів Програми медичних гарантій та коштів державного бюджету закладів охорони здоров'я склало 152 млрд. грн. При цьому видатки 2432 комунальних та державних закладів охорони здоров'я у 2022 році, без видатків на комунальні послуги, склали 180,3 млрд грн

Дефіцит фінансування з державного бюджету закладів охорони здоров'я склав 28,3 млрд грн. Разом з цим заклади охорони здоров'я були профінансовані: з місцевих бюджетів 18,6 млрд грн і за рахунок організації платних послуг та коштів благодійників. Крім цього

місцеві бюджети в повній мірі профінансували додатково витрати закладів охорони здоров'я на оплату комунальних послуг, енергоносіїв в обсязі 8,9 млрд грн.

Таким чином, на делеговані державою повноваження без компенсації з державного бюджету, з місцевих бюджетів у 2022 році для забезпечення роботи закладів охорони здоров'я було виділено 27,5 млрд грн.

Аналогічні тенденції зберігаються і у фінансуванні закладів охорони здоров'я у 2023 і 2024 роках [2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження сучасної проблематики з питань оподаткування займаються такі українські вчені, як І. Мельник, А. Крисоватий, В. Андрущенко, Ю. Пасічник, А. Соколовська та ін. та зарубіжні вчені: Ш. Блант, Дж. Б'юкенен, Р. Масгрейв, Дж. Стігліц, Д. Норт, Г. Райт, Х. Циммерман, Ю. Немерц та ін.

МЕТА СТАТТІ

Формування цілей статті є обґрунтування оподаткування для справедливого фінансування охорони здоров'я.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Критичні недоліки — особливо для країн, що розвиваються — існують на нинішній внутрішній та міжнародній арені державного фінансування. Країни з низькими доходами часто мають слабкі інститути та механіз-

ми прибуткового оподаткування, а більшість робочої сили працює в неформальному секторі.

Зміцнення адекватного внутрішнього державного фінансування діями щодо забезпечення справедливості щодо здоров'я та соціальних детермінант здоров'я буде середньостроковим та довгостроковим процесом. У короткостроковій перспективі багато бідних ресурсами країн продовжуватимуть покладатися на зовнішнє фінансування через допомогу та полегшення боргового тягаря. В даний час існують переконливі докази того, що фінансування допомоги може сприяти як загальному економічному зростанню в країнах-одержувачах, так і безпосередньо поліпшенню здоров'я.

Збільшення внутрішніх доходів для забезпечення справедливого державного фінансування потребує жорсткішого прогресивного оподаткування. Це має на увазі зміцнення податкових систем та потенціалу, особливо нарощування інституційного потенціалу у країнах з низькими доходами. Оподаткування має бути зосереджено на прямих формах, таких як прибутковий податок чи податки на майно, а не на непрямих формах, таких як податки на торгівлю чи продаж [1] (табл. 1).

З таблиці 1 видно, що 35,12 % бюджету формують внутрішні податки на товари та послуги. Це говорить про те, що непрямі податкові надходження є головним джерелом доходів зведеного бюджету України.

Так, податкові режими в Східній Азії в період з 1970 по 1999 роки демонстрували сильний і постійний наголос на прямих податках з меншим акцентом на інші види, тоді як податкові режими в країнах Африки на південь від Сахари демонстрували сильну залежність від непрямих податків — податків з продажу та торгівлі. Незважаючи на інші фактори, що сприяли цьому, у Східній Азії протягом усього періоду спостерігалось сильне зростання і поліпшення стану здоров'я, тоді як у країнах Африки на південь від Сахари спостерігався великомасштабний застій, а в деяких випадках і спад.

Основною вимогою збільшення державних доходів є наявність широкої податкової системи. Оподаткування має ґрунтуватися на платоспроможності, і багаті люди, великі землевласники та приватні компанії мають оподатковуватись відповідно. Урядам слід активно використовувати податково-бюджетну політику для скорочення нерівності у розподілі доходів та багатства.

У багатьох країнах податкове адміністрування все ще потребує розвитку або, принаймні, зміцнення. Це включає правову основу, а також необхідний персонал і технічну інфраструктуру.

Важливим елементом ефективної податкової системи є ефективне оподаткування транснаціональних корпорацій. Податкові канікули або податкові пільги для транснаціональних інвесторів у ЗЕП (зонах експортної переробки) щодо цього є контрпродуктивними.

Податки та роялті від іноземних інвестицій у нафтовий, газовий та гірничодобувний сектори мають велике значення для країн, багатих на ресурси... але часто не розкриваються урядами чи компаніями, що беруть участь. Таким чином, усі публічні компанії, що торгують

повинні бути зобов'язані розкривати інформацію про податки, роялті, збори та інші транзакції з урядами та організаціями державного сектора у всіх країнах, в яких вони працюють.

Ключове значення для успіху національних податкових реформ має покращення співпраці між урядами на міжнародному рівні. Більш скоординована [міжнародна] податкова політика принесла б користь більшості країн (за винятком деяких найагресивніших податкових притулків). Довгий час не існувало міжурядового глобального форуму, який займався б питаннями оподаткування. Протягом багатьох років лунали заклики до створення Міжнародної податкової організації, щоб закрити цю глобальну прогалину в управлінні. Він має бути створений під егідою ООН [1].

Нарешті схвалений лідерами "Великої двадцятки" у 2014 році, стандарт автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки (AEOI) змінює правила гри з погляду стримування та виявлення ухилення від сплати податків, дозволяючи урядам відстежувати активи, виведені за кордон, які раніше не були ідентифіковані. Близько 100 юрисдикцій вже почали автоматично обмінюватися інформацією про фінансові рахунки, і очікувалося, що понад 115 юрисдикцій обмінюватимуться такою інформацією до 2023 року. Глобальний форум провів оцінку правових рамок, створених для реалізації, та розпочав експертну оцінку їхньої ефективності на практиці [4].

У рамках плану дій щодо поглиблення співробітництва між Україною та Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) на 2013-2016 роки Україна стала членом Глобального форуму ОЕСР з прозорості та обміну інформацією з метою оподаткування.

Участь у Глобальному форумі дозволяє Україні:

- інтенсифікувати та полегшити процес укладання угод про обмін інформацією з іншими державами, зокрема міжнародними фінансовими центрами;
- отримувати інформацію про законодавчу та нормативну базу країн у сфері податкової прозорості;
- стати привабливішими для іноземних інвесторів з урахуванням впровадження міжнародних стандартів прозорості та обміну інформацією;
- розширити обмін податковою інформацією із державами-учасницями.

Глобальний форум допоможе боротися з ухиленням від сплати податків та, як наслідок, збільшити доходи бюджету [5].

Багато країн із відносно слабкими податковими системами та високим рівнем неформальної зайнятості, що ускладнює податкові зусилля, поклалися на доходи від непрямих податків, таких як торгові тарифи, як на доходи для державних витрат. Країни з високим та середнім рівнем доходу не повинні вимагати подальшого зниження тарифів у двосторонніх, регіональних та світових торгових переговорах, оскільки країни з низькими доходами досі покладаються на тарифи для отримання державних доходів. А країнам із низькими доходами слід бути вкрай обережними, погоджуючись на зниження тарифів, перш ніж створювати чи покращувати альтернативні потоки доходів. Повинна бути

надана цільова допомога та технічна підтримка для зміцнення потенціалу прямого оподаткування в довгостроковій перспективі. Потрібні багатосторонні зусилля не тільки для зменшення негативного впливу лібералізації торгівлі та фінансових ринків на національні бюджетні ресурси, але й для зміцнення системи скорочення міжнародного ухилення від сплати податків і втечі капіталу, що діє на глобальному рівні.

Глобалізація обмежила можливості урядів збирати податки, збільшуючи можливості корпорацій та багатих людей мінімізувати свої податкові зобов'язання шляхом переміщення активів, транзакцій та навіть самих себе з юрисдикцій із високими податками до юрисдикцій з низькими. Колишній глава Департаменту з бюджетних питань МВФ виявив низку "фіскальних термітів", які зменшують бюджетний потенціал урядів як у багатих, так і у бідних країнах. До них відносяться гіпермобільність фінансового капіталу та осіб з високими доходами та високоліквідними навичками, оскільки "високі ставки податку на фінансовий капітал високомобільних осіб створюють сильні стимули для платників податків переміщати капітал в іноземні юрисдикції, які обкладають його низькими податками" або оселитися в країнах з низькими податками. Терміт, який тут не вказаний, але викликає занепокоєння, що зростає, виникає через зростаючу важливість внутрішньофірмової торгівлі між компонентами транснаціональних корпорацій — за однією оцінкою, це одна третина загального обсягу світової торгівлі наприкінці 1990-х років. Це створює безліч можливостей для корпорацій скоротити свої податкові зобов'язання за рахунок трансфертного ціноутворення (встановлення цін на товари та послуги між учасниками всередині організації, що дозволяє штучно занижувати обороти у звітності в умовах вищих податків). Згідно з однією з недавніх оцінок, таке неправильне ціноутворення призвело до відтоку фінансових коштів на суму понад 31 мільярд доларів США з Африки до Сполучених Штатів у період з 1996 по 2005 рік [1].

В Україні працює багато глобальних і регіональних транснаціональних корпорацій, як-от KPMG, Cersanit, Ciklum, GfK, але роль ТНК в економіці України не треба перебільшувати. Їхня діяльність спрямована переважно на внутрішній ринок (продаж імпортованої продукції або виробництво переважно для цього ринку). Відносно мало компаній зайшли для того, щоб виробляти товари на експорт. Сусідні країни мають привабливіші умови виробництва завдяки кращому бізнес-кліматові. Недосконале ділове середовище призводить, з одного боку, до низької конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, а з другого — багато ТНК не ризикують переносити виробничі потужності в Україну [6].

Заходи боротьби з використанням офшорних фінансових центрів для обходу національних податкових режимів забезпечать ресурси для розвитку, принаймні, порівнянні з тими, що надаються за рахунок нових податків. За однією з оцінок, використання офшорних фінансових центрів для ухилення від сплати податків обходиться країнам, що розвиваються, у 50 мільярдів доларів США на рік у вигляді втраченої вигоди. Вартість (особистих) активів, що зберігаються на офшорних рахунках, оцінюється в межах від 8 до 11,5 трильйонів

доларів США, за винятком нерухомості. Збитки через ухилення від сплати податків становлять щонайменше 160 мільярдів доларів США на рік — тобто приблизно стільки ж, скільки потрібно додаткової допомоги з метою розвитку, необхідної для досягнення ЦРТ (Цілі розвитку тисячоліття). Боротьба з ухилянням від сплати податків збільшить бюджетні можливості урядів як багатих, так і бідних країн. Це також зменшить економічну нерівність, оскільки більшість можливостей, що розглядаються, доступна тільки багатим [1].

За даними Tax Justice Network, з початку 1990-х років з України в офшори виведено близько 162 млрд дол. Найбільш поширені способи використання офшорів — експортно-імпортні схеми та схеми з прямими іноземними інвестиціями.

Зокрема, Кіпр є лідером за обсягами прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну. За даними Державної служби статистики, частка інвестицій з Кіпру у загальному обсязі ПІІ в Україну у 2010-2015 роках становила 20-30%.

Цікаво, що Кіпр є також лідером із залучення українських інвестицій, адже 90% зовнішніх інвестицій з України осідають саме на Кіпрі. Багато експертів стверджують, що інвестиції з Кіпру мають українське походження [7].

Існують інші варіанти зміцнення державних фінансів, що використовуються в країнах з низьким, середнім і високим рівнем доходу, але, можливо, особливо актуальні з точки зору негайного потенціалу для залучення додаткового фінансування в країнах з низькими доходами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Все більш глобалізований характер економічної практики, включаючи офшорні податкові притулки, дає вагомі аргументи на користь розвитку системи глобального оподаткування — не в останню чергу завдяки визнанню взаємозалежних інтересів та зростаючій важливості глобальних суспільних благ для здоров'я населення. Податок на авіаквитки, доходи якого спеціально призначені для придбання ліків для лікування ВІЛ/СНІДу, туберкульозу та малярії, а також для підтримки систем охорони здоров'я у бідних країнах, уже запроваджено у кількох країнах. Податок на операції з іноземною валютою зниження фінансової нестабільності (податок Тобіна) спочатку було запропоновано економістом Джеймсом Тобіном. Це — і подібні податкові пропозиції — згодом були ідентифіковані як одне з багатьох потенційних джерел доходу для фінансування систем охорони здоров'я у країнах з низьким та середнім рівнем доходу, наближаючись до основного напрямку думки у сфері політики розвитку. За однією з оцінок такий податок за дуже низькою ставкою (0,02%) принесе 17—35 мільярдів доларів США на рік; у літературі доступні вищі оцінки [1].

Податкова обсерваторія ЄС заявила, що уряди країн повинні відкрити новий фронт у міжнародній боротьбі з ухилянням від сплати податків, запровадивши глобальний мінімальний податок на мільярдерів, який міг би приносити 250 мільярдів доларів щороку [8].

Перспективою подальших досліджень є розроблення шляхів реалізації визначених справедливих умов та створення, апробація, експериментальна перевірка ефективності технологій формування справедливого оподаткування.

Література:

1. Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Final Report of the Commission on Social Determinants of Health. Geneva, World Health Organization. CSDH (2008):256. URL <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-IER-CSDH-08.1>

2. Охорона здоров'я. Режим доступу: URL <https://auc.org.ua/novyna/na-pokryttya-deficytu-derzhavnogo-finansuvannya-zakladiv-ohorony-zdorovya-u-2022-roci-miscevi#:~:text=%>

3. Доходи держбюджету України. Режим доступу: URL <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>

4. Глобальний форум з прозорості та обміну інформацією з метою оподаткування. Режим доступу: URL <https://www.oecd.org/g20/topics/international-taxation/>

5. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Режим доступу: URL <https://tax.gov.ua/en/sts-activity/international-cooperation/information-on-cooperation/oecd/>

6. Український тиждень. Режим доступу: URL <https://tyzhden.ua/eksperty-pro-transnatsionalni-korporatsii-v-ukraini>

7. Офшори, схеми, відмивання коштів і оптимізація податків: що про це треба знати. Режим доступу: URL <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/12/12/669095/>

8. У ЄС обговорюють запровадження глобального податку для мільярдерів. Режим доступу: URL <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3777382-u-es-obgovoruut-zaprovadzenna-globalnogo-podatku-dla-milarderiv.html>

References:

1. World Health Organization (2008), "Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Final Report of the Commission on Social Determinants of Health", available at <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-IER-CSDH-08.1> (Accessed 10 June 2024).

2. AUC (2023), "In 2022, local budgets allocated UAH 18.6 billion to cover the deficit in state funding of health care institutions", available at: <https://auc.org.ua/novyna/na-pokryttya-deficytu-derzhavnogo-finansuvannya-zakladiv-ohorony-zdorovya-u-2022-roci-miscevi#:~:text=%> (Accessed 10 June 2024).

3. minfin.com.ua (2024), "Revenues of the state budget of Ukraine", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (Accessed 10 June 2024).

4. OECD (2024), "Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes", available at: <https://www.oecd.org/g20/topics/international-taxation/> (Accessed 10 June 2024).

5. OECD (2024), available at: <https://tax.gov.ua/en/sts-activity/international-cooperation/information-on-cooperation/oecd/> (Accessed 10 June 2024).

6. Ukrayins'ky tyzhden' (2013), "Experts on transnational corporations in Ukraine", available at: <https://tyzhden.ua/eksperty-pro-transnatsionalni-korporatsii-v-ukraini>. (Accessed 10 June 2024).

7. epravda (2020), "Offshores, schemes, money laundering and tax optimization: what you need to know about it", available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/12/12/669095/> (Accessed 10 June 2024).

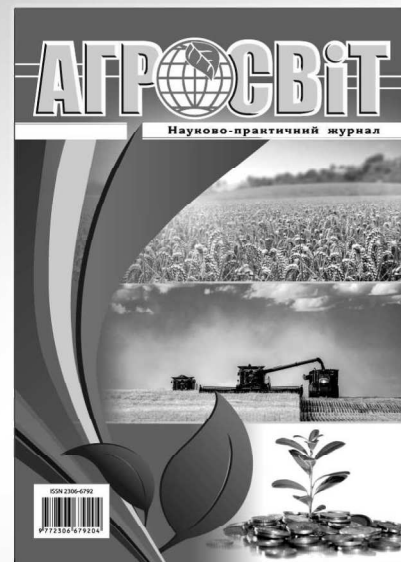
8. ukrinform (2023), "The EU is discussing the introduction of a global tax for billionaires", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3777382-u-es-obgovoruut-zaprovadzenna-globalnogo-podatku-dla-milarderiv.html> (Accessed 10 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 20.06.2024 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292